

SPRAWOZDANIE Z SESJI PLENARNEJ KONWENTU EUROPEJSKIEGO* W BRUKSELI, 27-28 LUTEGO 2003 R.

Sekretariat Konwentu, Bruksela, 11 marca 2002 r.

1. Debata nad poprawkami do artykułów od 1 do 4 projektu konstytucji

Artykuł 1

1. Przewodniczący Giscard d'Estaing przedstawił otrzymane poprawki, podkreślając, że nie jest zaskoczeniem, iż zaproponowano ich tak wiele w odniesieniu do artykułów 1-2. Artykuł 1 definiuje Unię i jest podstawą całej struktury [Unii]. Przewodniczący przypomniał zebrany, że traktat ustanawia konstytucję. Z punktu widzenia treści omawiany tekst jest konstytucją, jednakże przyjął on prawną formę traktatu, ponieważ – w odróżnieniu od narodowej konstytucji – władza nadana Unii wywodzi się od państw członkowskich podpisujących traktat. Przewodniczący oświadczył, że Prezydium jest gotowe objaśnić ten punkt poprzez jego odpowiedniejsze sformułowanie, jeśli Konwent sobie tego życzy. Ale biorąc pod uwagę, że artykuł 1 jest już integralną częścią konstytucji, ponowne wymienianie w nim stron zawierających umowę („wysokich układających się stron” podpisujących traktat konstytucyjny) nie jest konieczne, gdyż będą one wymienione w preambule.
2. Co się tyczy samej definicji istoty Unii, przewodniczący wskazał, że wielu członków Konwentu uznało proponowany zapis za zbyt słaby, podczas gdy tyle samo, jeśli nie więcej, delegatów uznało termin „federalny” za zbyt daleko idący.
3. Przewodniczący stwierdził również, że niektórzy delegaci wyrazili opinię na temat nazwy, która ma się znaleźć w tytule konstytucji. Ze wstępnego przeglądu wynika, że większość preferuje określenie „Unia Europejska”. Jednakże przewodniczący zasugerował ponowne rozpatrzenie tej kwestii, gdy będzie gotowy ostateczny projekt traktatu konstytucyjnego.
4. Liczni członkowie Konwentu wzięli udział w debacie (zobacz załączoną listę):
 - wielu członków Konwentu chciało, aby artykuł 1 w większym stopniu podkreślał fakt, że decyzja o powołaniu Unii była bezpośrednim rezultatem woli państw członkowskich i obywateli Europy. Zasugerowali, by artykuł 1 zawierał słowa „wysokie układające się strony” (*High Contracting Parties*) oraz słowo „traktat”. Z drugiej strony wielu członków stwierdziło, że satysfakcjonuje ich słowo „konstytucja”;

* Tekst niniejszego dokumentu w języku angielskim można znaleźć pod adresem internetowym: <http://register.consilium.eu.int/pdf/en/03/cv00/cv00601en03.pdf>

- wielu delegatów odrzuciło sformułowanie „na zasadzie federacji”; uznali bowiem, że wykracza ono poza obecny stan rzeczy lub może być odmiennie interpretowane przez różne państwa członkowskie. Z drugiej strony wielu członków poparło proponowane sformułowanie, uznając, iż jest ono odpowiednie i odzwierciedla rzeczywisty porządek Unii Europejskiej. Niektórzy proponowali alternatywne definicje, takie jak „związek (federacja) narodowych państw”, które to określenie, ich zdaniem, lepiej odzwierciedla sytuację w Europie i prawdopodobnie spotka się z większym uznaniem ogółu. Inni członkowie proponowali zastąpienie pojęcia „na zasadzie federacji” terminem „ponadnarodowy” lub słowem „wspólnota”.
- kilku członków Konwentu ubolewało nad faktem, że sformułowanie „coraz ściślejszy związek” (*ever closer union*) nie pojawiło się już więcej w projekcie przedłożonym przez Prezydium. Wskazywali, że słowa te po raz pierwszy znalazły się w tekście ustanawiającym Wspólnotę Europejską (Traktat Rzymski) i są tam do tej pory. Przewodniczący zastanawiał się, czy powinny one być zachowane i czy sformułowania nowej konstytucji nie odebrały im znaczenia;
- wielu członków Konwentu twierdziło, że są przywiązani do terminu „Unia Europejska”, powszechnie znanego, oraz wyraziło nadzieję, że będzie on zachowany i włączony do końcowej części tekstu;
- kilku delegatów pytało o możliwość dodania artykułu lub ustępu nawiązującego do symboli unijnych (na przykład hymnu, flagi, motta, waluty, święta). Przewodniczący potwierdził swoje zainteresowanie tą propozycją, jednocześnie zaznaczając, że Konwent powinien najpierw wyrazić swoją opinię na temat niektórych proponowanych symboli (zwłaszcza hymnu);
- wielu członków Konwentu proponowało wzmocnienie pojęcia „narodowa tożsamość” w artykule 1 ust. 1 poprzez dodanie dalszych terminów (precyzujących strukturę, rodzaj i podstawy systemów politycznych państw członkowskich);
- kilku członków proponowało zastąpienie terminu „narody” terminem „obywatele” lub dodanie tego drugiego do obecnego artykułu 1(1). Przewodniczący zwrócił uwagę na semantyczną różnicę między tymi terminami;
- niektórzy sugerowali, że artykuł początkowy powinien wspominać o prawie państw członkowskich do wystąpienia z Unii w szczególnych przypadkach i zgodnie z nadzwyczajną procedurą. Zgadzając się na włączenie takiego zapisu, przewodniczący stwierdził, że właściwsze byłoby umieszczenie go wśród końcowych postanowień konstytucji.

Artykuł 2

5. Przewodniczący stwierdził, że proponowany artykuł 2 wywołuje bardzo żywe reakcje oraz odnotował pojawienie się dwóch głównych problemów w kwestii omawianego artykułu.

Pierwszy dotyczy definicji i wartości, na które powołuje się artykuł. Przewodniczący zwrócił uwagę Konwentu na sprawę, która wydała mu się szczególnie istotna. Otóż artykuł 2 musi być czytany w kontekście jego ścisłego związku z artykułem 45 konstytucji, który ustanawia procedurę zawieszania praw do członkostwa w Unii w przypadku naruszenia zasad i wartości Unii przez dane państwo członkowskie. Przypomniał on, że ten sam typ relacji istnieje w obecnym traktacie między artykułami 6 i 7 TUE. Dołączenie do treści artykułu 2 takich wartości jak „równość” czy „solidarność”, nie mających jednoznacznych definicji prawnych, mogłoby prowadzić do inicjowania nieuzasadnionych postępowań przeciwko państwom członkowskim.

Drugi związany jest z debatą nad możliwością wprowadzenia odniesienia do religii. Przewodniczący odnotował fakt wniesienia przez członków Konwentu dużej liczby poprawek wprowadzających takie odniesienie. Proponowane sformułowania różniły się, ale ich ogólna wymowa była podobna. Przewodniczący potwierdził fakt przeprowadzenia w Prezydium dyskusji na ten temat. W konkluzji ustalono, że gdyby miało być wprowadzone odniesienie uznające znaczenie religii dla cywilizacji europejskiej, to bardziej odpowiednie byłoby włączenie tego zapisu do preambuły, a nie do części głównej konstytucji. Stwierdził również, że Prezydium wyraziło wolę włączenia do struktury konstytucji zawartości Deklaracji nr 11 dołączonej do Traktatu Amsterdamskiego w sprawie statusu Kościołów, stowarzyszeń religijnych oraz organizacji niewyznaniowych, a także chęć rozważenia ewentualnego wprowadzenia wzmianki o wkładzie kościołów i stowarzyszeń religijnych do tytułu konstytucji dotyczącego demokratycznego życia Unii.

W stosunku do punktu pierwszego podjętego przez przewodniczącego wielu członków Konwentu nalegało, aby lista wartości przedstawiona w artykule 2 została poszerzona, w szczególności poprzez dodanie idei „równości” lub „równości między mężczyznami i kobietami”. Inni stwierdzili, że przyjęte sformułowanie jest dla nich satysfakcjonujące. Niektórzy mówcy wyrazili opinię, że sformułowanie drugiego zdania („Celem Unii jest społeczeństwo żyjące w pokoju, zgodnie z zasadami sprawiedliwości, tolerancji i solidarności”) wyraża cele i dlatego nie powinno być dołączone do omawianego artykułu, gdyż właściwszym miejscem do tego byłaby preambuła.

Debata nad możliwością dodania odniesienia do wartości religijnych była bardzo ożywiona. Wielu członków Konwentu opowiadało się za wprowadzeniem takiego odniesienia w artykule 2. Uważali oni, iż jest to konieczne do przypomnienia podstaw, na jakich oparte są wspólne wartości wymienione w rzeczonym artykule. Zwolennicy takiego rozwiązania uznali, że możliwe byłoby przyjęcie sformułowania, które nie dyskryminowałoby nikogo. Przedstawiono różne propozycje. Jednakże wielu członków wyraziło zdecydowany sprzeciw wobec dodania odniesienia do religii niezależnie od przyjętego

sformułowania. Podkreślając, jak ważne jest uznanie wolności religijnej w konstytucji, stwierdzili oni, że nie jest to odpowiednie miejsce do tego typu zapisów. Wskazali również, że już rozdział dotyczących podstawowych praw gwarantuje wolność religijną. Jeszcze inni rozmówcy stwierdzili, że zgadzają się na propozycję Prezydium, by rozważyć wprowadzenie odniesienia do udziału religii [w kształtowaniu wartości europejskich] do preambuły. Podkreślili zarazem, że odpowiedniejszym miejscem do tego byłby artykuł 2 konstytucji.

Artykuł 3

6. Rozpoczynając debatę, przewodniczący stwierdził, że chociaż wiele zgłoszonych poprawek sugerowało dodanie lub bardziej wnikliwie objaśnienie poszczególnych celów Unii, tylko znikoma ich część nie zgadzała się z główną ideą przyjętą przez Prezydium. Zauważył też, że najprawdopodobniej włączenie wszystkich proponowanych uzupełnień uczyniłoby tekst nieczytelnym. Jednakże debata na ten temat pomogłaby wskazać główne punkty zasługujące na klarowniejsze objaśnienie w tekście.
7. Główne wnioski z debaty:
 - wielu członków Konwentu proponowało umieszczenie w artykule 3 ust. 2 odniesienia do „gospodarki społeczno-rynkowej” (*social market economy*) lub, zdaniem innych, „europejskiego modelu społecznego” (*European social model*). Podkreślono, że spełnienie tego warunku sprawi, iż istniejący projekt nosić będzie cechy „politycznej równowagi”;
 - niekoniecznie kwestionując poprzednią sugestię, niektórzy proponowali dodanie odniesienia do „otwartej gospodarki rynkowej, w której istnieje wolna konkurencja” oraz do celu osiągnięcia „bezinflacyjnego wzrostu”;
 - wielu mówców domagało się pełniejszego sformułowania celu ochrony i poprawy stanu środowiska zgodnie z zasadą zrównoważonego rozwoju;
 - wiele osób proponowało dodanie zasady „terytorialnej spójności”;
 - zagorzała debata miała miejsce na temat celu „pełnego zatrudnienia”, który to termin wielu członków chciałoby zastąpić odniesieniem do „wysokiego poziomu zatrudnienia”; kilku innych rozmówców stwierdziło, że satysfakcjonuje ich obecne sformułowanie wybrane przez Prezydium, które uznali za umiarkowane;
 - niektórzy członkowie zasugerowali wyszczególnienie rodzajów dyskryminacji, które ma zwalczać Unia;
 - inni byli zdania, że różne elementy składające się na „europejski model społeczny” zasługują na wyróżnienie, np. zwalczanie społecznego wykluczenia, propagowanie lepszej jakości pracy i/lub dostępu do wyższej edukacji oraz szkoleń, wysoka jakość usług powszechnych;

- kilku mówców sprzeciwiło się umieszczeniu odniesienia do „odkrywania przestrzeni kosmicznej”, argumentując, że dyskryminowałoby to inne, równie ważne dziedziny badań;
- pojawiły się również głosy, aby dołączyć odniesienie do współpracy transgranicznej (*cross-border cooperation*) między regionami;
- niektórzy sugerowali, by w ustępie 3 wspomnieć nie tylko o poszanowaniu różnorodności kulturowej, ale również różnorodności językowej, a nawet o prawach mniejszości;
- w związku z ustępem 4 kilku członków wezwało do umieszczenia zapisu, który byłby bardziej „otwarty” na świat. Inni sugerowali dopisanie odniesienia do bezpieczeństwa i/lub integralności Europy. Kilku rozmówców proponowało dopisanie „poszanowania prawa międzynarodowego” i/lub odniesienie do Organizacji i Karty Narodów Zjednoczonych. Ponadto kilku delegatów utrzymywało, że omawiany tekst powinien się odnosić do podstawowych praw w ogóle, nie tylko do praw dzieci;
- niektórzy domagali się włączenia do konstytucji klauzuli zobowiązujących Unię do uwzględnienia wymagań związanych z ochroną środowiska oraz do zintegrowanego podejścia do kwestii równouprawnienia w obrębie wszystkich polityk unijnych;
- niektórzy uczestnicy podkreślili doniosłość zasady oddającej Unii do dyspozycji środki konieczne do osiągnięcia jej celów i realizowania jej polityk.

Artykuł 4

8. Debata potwierdziła uzyskanie szerokiego porozumienia w kwestii nadania Unii osobowości prawnej.

II. Debata nad poprawkami do artykułów od 5 do 7 projektu konstytucji

Artykuł 5

9. Wiceprzewodniczący Jean-Luc Dehaene rozpoczął debatę nad artykułem od podkreślenia, że Prezydium próbowało już wcześniej wyrazić, za pomocą pojedynczego zapisu, dwa elementy osiągniętego porozumienia, tzn. włączenie do konstytucji Karty oraz klauzuli pozwalającej Unii przystąpić do Europejskiej Konwencji Praw Człowieka (*European Convention on Human Rights*).
10. Debata potwierdziła osiągnięcie szerokiego porozumienia w kwestii dwóch powyższych elementów. Co więcej, wielu rozmówców wyraziło preferencje co do włączenia Karty do pierwszej części konstytucji (co, jak utrzymywali, ułatwiłoby sformułowanie artykułów 2 i 3) lub uznania, w ramach alternatywnego kompromisu możliwego do przyjęcia przez innych członków Konwentu, że Karta, jako część

druga konstytucji, będzie umieszczona między częścią pierwszą a częścią dotyczącą polityk unijnych. Niektórzy członkowie popierali dołączenie tekstu Karty do konstytucji w formie protokołu. Inni podkreślali znaczenie poprawek do Karty zaproponowanych przez grupę roboczą 2 i ukończenia „Objaśnień” do Karty przygotowanych przez Prezydium poprzedniego Konwentu.

11. Niektórzy rozmówcy domagali się wzmocnienia ustępu 2 poprzez nałożenie na Unię obowiązku ubiegania się o przyjęcie do Europejskiego Trybunału Praw Człowieka (*European Court of Human Rights*) w celu zminimalizowania ryzyka zablokowania tegoż przyjęcia przez wymóg uzyskania jednomyślności członków Unii. Inni sugerowali umieszczenie wzmianki w tym samym ustępie na temat możliwości przystąpienia do innych międzynarodowych konwencji praw człowieka.

Artykuły 6 i 7

12. Przedstawiając poprawki do projektu artykułu 6 oraz w nawiązaniu do artykułu 7, wiceprzewodniczący Jean-Luc Dehaene ustosunkował się do zasadniczej kwestii: czy i w jakim stopniu omawiane zapisy pokrywają się z postanowieniami Karty. Wyjaśnił przy tym, że Prezydium mimo wszystko uznało za właściwe umieszczenie zapisów dotyczących niedyskryminacji oraz praw obywateli w części pierwszej, zważywszy na ich nadrzędne znaczenie. Wskazał również, że projekt artykułu 6, zaproponowany przez Prezydium, miał na celu potwierdzenie istniejącego porządku prawnego.
13. Kwestia pokrywania się zapisów była głównym tematem debaty. Kilku rozmówców argumentowało, że jeżeli Karta zostałaby włączona do części pierwszej lub do nowej części 2, wtedy obecny artykuł 6 mógłby być wykreślony, a artykuł 7 znacznie skrócony, gdyż nie musiałby już wymieniać praw obywateli. Inni byli za utrzymaniem listy praw. Niektórzy rozmówcy zauważyli, że niezależnie od postanowień Karty, konieczne byłoby stworzenie niezbędnych ram prawnych poprzez włączenie podstaw artykułów 12, 13 i 18-22 TWE do fragmentu konstytucji dotyczącego polityk.
14. W nawiązaniu do artykułu 6 kilku rozmówców wezwało do objęcia zakazem również innych form dyskryminacji.

III. Prezentacja projektu artykułów 24 *et sequenter* na temat instrumentów

15. Przewodniczący podkreślił, że przedstawiając projekt tytułu V, Prezydium miało na uwadze ważny cel uproszczenia zapisów traktatowych, zgodnie z deklaracją z Laeken. Prezydium oparło swój projekt na pracach grupy roboczej, jak również na wnioskach z debaty plenarnej na ten temat.

16. Artykuł 24 odzwierciedlił szerokie poparcie dla redukcji liczby instrumentów dostępnych Unii przy wykonywaniu jej kompetencji. Nowe instrumenty byłyby stosowane we wszystkich politykach unijnych, aczkolwiek zgodnie ze szczegółowymi procedurami, jeśli Konwent uznałby to za stosowne. Prezydium zaproponowało również uproszczenie nazw instrumentów prawnych. Nowe artykuły wprowadziły wyraźniejszy podział między aktami rangi ustawowej i rangi niższej (*legislative and non-legislative acts*) oraz nową nazwę do określenia procedury przyjmowania aktów rangi ustawowej, określonej jako „procedura legislacyjna [ustawodawcza] (*legislative procedure*)”. Jest oczywiste, że od tej reguły będą istnieć pewne wyjątki. Prezydium przedłożyło Konwentowi propozycje dotyczące zakresu stosownej procedury oraz możliwych wyjątków od niej.
17. Prezydium, zgodnie z zaleceniem grupy roboczej i mimo pewnych wątpliwości wyrażonych podczas debaty plenarnej, zaproponowało stworzenie nowego rodzaju aktu – aktu wydawanego w ramach procedury delegowania (*delegated act*). Ważnym aspektem uproszczenia procedury jest umieszczenie zapisu zapewniającego, że ciało ustawodawcze (*legislator*) będzie się koncentrować na najważniejszych kwestiach, pozostawiając bardziej szczegółowe lub techniczne aspekty Komisji, zachowując jednak prawo do wstrzymania procedury legislacyjnej, jeśli okazałoby się to konieczne. Treść postanowień również została zredagowana bardziej przejrzysto. Ponadto sprecyzowano, że przy wyborze instrumentu prawnego Unia powinna się kierować zasadą proporcjonalności. Na końcu znalazło się odniesienie do warunków publikacji i wejścia postanowień w życie.
18. Przewodniczący zachęcił członków Konwentu do przesyłania komentarzy i sugestii co do zmian w tej grupie projektów artykułów. Uwagi nadesłane do 8 marca będą uwzględnione przy analizie poprawek przedłożonych członkom Konwentu przed debatą, która ma się odbyć podczas sesji plenarnej 17 i 18 marca.

IV. Debata nad poprawkami do artykułów od 8 do 16 projektu konstytucji

19. Wiceprzewodniczący Giuliano Amato rozpoczął debatę od zwrócenia uwagi na ogólnie przychylne przyjęcie artykułów 8 i 9, chociaż autorzy kilkunastu poprawek wzywali do umieszczenia *expressis verbis* zapisu, że Unia czerpie swe prerogatywy z kompetencji przekazanych jej przez państwa członkowskie. Niektórzy domagali się usunięcia odniesienia do zasady prymatu prawa UE; był również głos w sprawie połączenia artykułów 8 i 9.
20. Artykuły 10-15 dotyczyły rozdzielenia kompetencji. Żadna z propozycji poprawek nie kwestionowała podejścia przyjętego przez Prezydium. Niektóre propozycje poddały w wątpliwość potrzebę sporządzenia listy kompetencji we wszystkich trzech kategoriach lub pro-

ponowały włączenie dodatkowych dziedzin do jednej lub więcej kategorii. Znaczna liczba poprawek kwestionowała sugerowane włączenie obszaru czterech swobód do sfery wyłącznej kompetencji Unii. Niektórzy kwestionowali potrzebę umieszczenia oddzielnego ustępu obejmującego współpracę w dziedzinie badań i rozwoju, optując za jej przeniesieniem do sfery wspólnych kompetencji albo do listy działań wspomagających. Inni domagali się usunięcia oddzielnego artykułu dotyczącego koordynacji polityki gospodarczej i/lub następnego artykułu na temat Wspólnej Polityki Zagranicznej i Bezpieczeństwa (WPZB); inni sugerowali przereformowanie tych artykułów. W kwestii artykułu 16 większość członków Konwentu była za jego włączeniem, chociaż niektórzy żądali zmiany sugerowanej procedury.

Artykuły 8 i 9: Zasady i ich stosowanie

21. Na początku debaty niektórzy członkowie Konwentu zauważyli, że artykuły dotyczące kompetencji powinny jasno precyzować, że to nie konstytucja nadaje kompetencje Unii, ale raczej państwa członkowskie „w” (za pośrednictwem) konstytucji. Niektórzy proponowali, by sprecyzować zasadę subsydiarności, szczególnie w odniesieniu do jej bardziej „pozytywnego” wymiaru, lub by dopuścić stosowanie jej nawet w obszarze wyłącznych kompetencji Unii.
22. Poczyniono kilka sugestii co do budowy artykułów, szczególnie z myślą o uniknięciu powtórzeń, jeśli chodzi o zasadę lojalnej współpracy i tożsamości narodowej. Kilkunastu mówców zaproponowało połączenie artykułów 8 i 9. Inni sugerowali ujęcie zasad lojalnej współpracy i prymatu prawa UE, jak również szacunku dla tożsamości narodowej, w kontekście szerszym niż ramy kompetencyjne, na przykład w tytule I konstytucji. W odniesieniu do prymatu prawa UE jeden z członków Konwentu zauważył, że umieszczenie stosownego zapisu w konstytucji powoduje ryzyko zbytnej formalizacji i sztynnego zdefiniowania zasady wypracowanej w orzeczeniach Trybunału Sprawiedliwości.

Artykuł 10: Kategorie kompetencji

23. Ogólnie rzecz biorąc, proponowany zakres i definicje kategorii kompetencji unijnych zostały dobrze przyjęte przez delegatów. Niektórzy kwestionowali potrzebę umieszczenia ustępów 3 i 4 (koordynacja polityki gospodarczej i WPZB), ponieważ nie definiują one w ścisłym sensie kategorii kompetencji.

Artykuł 11: Wyłączne kompetencje

24. Wielu członków Konwentu sugerowało zmianę terminu „wyłączne” kompetencje na „własne” bądź „nadane” kompetencje Unii. Inni

preferowali termin „wyłączne”. Niektórzy delegaci preferujący termin „własne kompetencje” sugerowali, że mogłyby one dotyczyć dodatkowych obszarów, w szczególności rynku wewnętrznego, spójności gospodarczej i społecznej oraz finansowania Unii. Niektórzy wymieniali w tym kontekście również WPZB oraz obszar wolności, bezpieczeństwa i sprawiedliwości. Inni zaś wyrażali obawę przed nadaniem Unii wyłącznych kompetencji w niektórych dziedzinach, w szczególności w obszarze czterech swobód przepływu i niektórych aspektów polityki handlowej, postrzeganych jako szczególnie wrażliwe.

Artykuł 12: Wspólne kompetencje

25. Niektórzy członkowie Konwentu nie chcieli, by kategoria wspólnych kompetencji, już zanikająca, wyszczególniała główne dziedziny, w których znajduje ona zastosowanie. Inni – przeciwnie: proponowali dodanie pewnych obszarów, takich jak zwalczanie dyskryminacji, równość płci, polityka imigracyjna, usługi powszechne, podatkowe aspekty rynku wewnętrznego, ochrona przed klęską żywiołową, ochrona zwierząt itd. Kilku członków przyjęło punkt widzenia, że publiczna służba zdrowia należy do sfery działań, które mają być jedynie wspomagane przez UE.

Artykuł 13: Koordynacja polityki gospodarczej

26. Wielu członków Konwentu proponowało, by koordynację polityki gospodarczej, społecznej oraz zatrudnienia traktować jako całość. Niektórzy wskazywali, że to nie Unia – jako taka – koordynuje politykę gospodarczą, ale państwa członkowskie lub, w najlepszym wypadku, Rada. Inni podkreślili natomiast, że nie ma potrzeby odchodzenia od raz już przyjętych ustaleń, przypominając w szczególności, że obecny Traktat zawiera zapis o „polityce gospodarczej”, a nie tylko o jej koordynacji.

Artykuł 14: Wspólna Polityka Zagraniczna i Bezpieczeństwa

27. Wielu członków Konwentu opowiadało się za wymienieniem Wspólnej Polityki Obronnej w tym artykule.

Artykuł 15: Obszary działań wspomagających

28. Niektórzy delegaci zaproponowali uelastycznienie systemu poprzez powstrzymanie się od wymienienia dziedzin objętych działaniami wspomagającymi. Inni nie chcieli przedwcześnie wykluczyć możliwości osiągnięcia harmonizacji, nawet minimalnej, w obszarze działań wspomagających, podczas gdy drudzy opowiadali się za sprecyzowaniem, że działania wspomagające mogą być też podejmowane w ramach wspólnych kompetencji. Niektórzy wyrazili w tym kon-

tekście preferencję co do określenia „kompetencje uzupełniające” (*complementary competences*) zamiast „obszary działań wspomagających”.

Artykuł 16: Klauzula elastyczności

29. Kilkunastu członków przedłożyło alternatywne propozycje co do procedury podejmowania środków zgodnie z klauzulą elastyczności. W szczególności propozycje te dotyczyły roli Parlamentu Europejskiego i głosowania w Radzie (kwalifikowana większość). Niektórzy proponowali przereformowanie klauzuli, tak aby mogła działać w dwie strony, tzn. także ograniczać kompetencje Unii. Inni byli za ograniczeniem w czasie stosowalności aktów przyjętych w ramach tej procedury (*sunset clause*). Proponowano także zmianę obecnej nazwy „klauzula elastyczności”.

Artykuł dotyczący zintegrowanego podejścia (*mainstreaming)**

30. Wielu dyskutantów opowiedziało się za umieszczeniem w części I konstytucji klauzul dotyczących horyzontalnych kompetencji, szczególnie w kwestii środowiska naturalnego i równości płci, które byłyby priorytetowo traktowane w obrębie wszystkich polityk unijnych (*mainstreaming*).

V. Następne spotkanie Konwentu

31. Przewodniczący ogłosił, że następne spotkanie Konwentu odbędzie się po południu w poniedziałek 17 marca i rano we wtorek 18 marca; będzie poświęcone dyskusji nad tytułem V (artykuły 24 i następne). Zwrócił również uwagę na notę przesłaną przez Prezydium (CONV 586/03) przedstawiającą harmonogram prac w przyszłości.

* Termin oznaczający zintegrowane podejście do danej polityki w ramach innych polityk unijnych.